

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ:
КВАЛІФІКАЦІЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....458

Стрельцов Євген Львович

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ:
СУТНІСТЬ У «ДЕТАЛЯХ».....461

Viacheslav Tuliakov

SECURITY THEATER VS. FUNDAMENTAL FREEDOMS IN ECHR JURISPRUDENCE – A CRITICAL
EXAMINATION FOR UKRAINIAN CRIMINAL JUSTICE REFORM.....464

Мирошниченко Наталія Анатоліївна

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ У ВИЗНАЧЕНІ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ.....468

Коломієць Юлія Юріївна

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАМАХ НА ВБИВСТВО.....471

Полянський Євген Юрійович

ЩОДО НОВАЦІЙ В ПИТАННЯХ СИСТЕМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ
ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....474

Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 286 КК УКРАЇНИ.....477

Агапова Каріна Вікторівна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ У СКЛАДІ МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАНЬ.....479

Берш Анастасія Яковлівна

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ
ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ).....482

Бойченко Віталій Петрович

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ: РИЗИКИ
ДЛЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....485

Горбачова Ірина Михайлівна

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РОЗМІРИ ШТРАФУ ЗА КК УКРАЇНИ.....487

Іванова Вероніка Петрівна

ЕВОЛЮЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....490

Тавлуй Олена Вікторівна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ В ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКІВ
ДАВНОСТІ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....493

Тимофєєва Лілія Юріївна

ЛЕГІТИМНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗБЕРІГАННЯ ТА ПОШИРЕННЯ
ПОРНОГРАФІЇ.....495

Хильченко (Макаренко) Анастасія Сергіївна

ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ.....497

Хімченко Світлана Анатоліївна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....501

Чугуников Ігор Іванович

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ЯК НОВА ФОРМА УЧАСТІ ДЕКИЛЬКОХ
СУБ'ЄКТІВ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....505

Павлова Олександра Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ
ЖУРНАЛІСТІВ.....509

Гончарова-Парфьонова Ольга Олегівна

ПРОВОКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В СПІВВІДНОШЕННІ
З ІНСТИТУТОМ СПІВУЧАСТІ.....513

Забавський Дмитро Олександрович

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ КОНТРАБАНДИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ
ЗАКОНОДАВСТВІ.....516

Ігнатів Євген Євгенович

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ
ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН З МЕТОЮ УХИЛЕННЯ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.....519

Коновальчук Сергій Сергійович

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ:
СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....522

Кулик Анастасія Валеріївна

СИСТЕМНІСТЬ ЯК ОЗНАКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....525

Мальцев Максим Вікторович

ВІДМЕЖУВАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 272 КК УКРАЇНИ, ВІД
СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....528

Перстинчик Дмитро Олегович

КАРАНІСТЬ КОНТРАБАНДИ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ: НОРМАТИВНІ ТА ПРАКТИЧНІ
АСПЕКТИ.....530

Поліщук Яна Романівна

МОБІНГ ЯК РІЗНОВИД ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ.....533

Рутковська Анастасія Русланівна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ
АНАЛІЗ.....536

Фартух Олександр Олександрович

ВОЄННІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОРІЄНТИРІВ
УКРАЇНИ.....539

Цвеліх Павло Володимирович

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ
НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ...543

СЕКЦІЯ 10. ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торбас Олександр Олександрович

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАЯВЛЯТИ КЛОПОТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО
ЗАХОДУ ПОТЕРПІЛИМ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО
ОБВИНУВАЧЕННЯ.....547

Аленін Юрій Павлович, Волошина Владлена Костянтинівна

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....550

Дрюмкін Віктор Миколайович

ПОВОЄННА КРИМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: ПОТРІБНА ЗМІНА ДОКТРИНИ.....552

Ракіпова Інна Василівна

ЩОДО ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....555

Волошина Владлена Костянтинівна, Нечипорук Володимир Олександрович

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА КРИМІНАЛЬНЕ
ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ.....558

Гуртієва Людмила Миколаївна

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДСТАВИ ВІДКЛАДЕННЯ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ НА СТАДІЇ
СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ.....561

pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2

2. Статистика ДТП в Україні. URL: <https://patrolpolice.gov.ua/statystyka/>

3. Постанова Верховного Суду від 20 листопада 2019 року у справі № 296/2509/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85836172>

Ключові слова: кваліфікація, статистика, безпека дорожнього руху, експлуатація транспорту, правопорушення.

Keywords: qualifications, statistics, road safety, transport operation, offenses.

Агапова Каріна Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
доктор філософії в галузі «Право»*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЯЄ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СКЛАДІ МОЛОДІЖНИХ УГРУПОВАНЬ

Одним із ключових напрямів сучасної кримінологічної науки є вивчення особи злочинця як системоутворювального елементу злочинної поведінки. Без ґрунтового аналізу характеристик особи, що вчиняє кримінальні правопорушення, зокрема у складі молодіжних угруповань, неможливо сформувати повне уявлення про природу, детермінанти та динаміку злочинності. Молодіжна злочинність є особливою формою девіантної активності, яка відзначається груповою структурованістю, високим ступенем деструктивної мотивації та схильністю до насильницьких дій.

У науковій літературі, як вітчизняній, так і зарубіжній, спостерігається зростання інтересу до проблеми соціального портрета злочинця, аналізу внутрішніх і зовнішніх чинників, що сприяють формуванню криміногенної спрямованості особи. Окрему увагу приділено дослідженню психологічних механізмів, соціально-культурного контексту та особливостей групового впливу, які в сукупності створюють сприятливе середовище для девіантної поведінки молоді. З огляду на це актуальним є дослідження комплексної характеристики осіб, що вчиняють правопорушення у межах молодіжних угруповань, з урахуванням їх соціального статусу, морально-психологічних рис, життєвих орієнтацій та кримінально-правового статусу.

Поглиблений аналіз особи злочинця є основою для формування профілактичних стратегій, ресоціалізації та кримінально-правових моделей реагування. Психологічні особливості, соціальне походження, ціннісні орієнтації, досвід участі у девіантних субкультурах та рівень освіти є ключовими змінними для прогнозування ймовірності участі в злочинах у складі організованих груп. У та-

кому контексті постає питання про необхідність міждисциплінарного підходу до вивчення особи злочинця – з позицій психології, соціології, педагогіки, кримінального права та кримінології.

Одним із найбільш проблемних аспектів є своєрідне «зрощення» соціальної дезадаптації з правовим нігілізмом, який у молоді трансформується у прагнення діяти поза межами формального соціального контролю. Звичка уникати відповідальності, недовіра до державних інститутів, а також відсутність позитивних авторитетів у житті молодшої людини лише посилюють криміногенний потенціал. Формування злочинного наміру в умовах дії групового впливу є швидким і часто неусвідомленим процесом, який маскується під поняття «взаємодопомога», «справедливість», «вірність» тощо.

Визначення типових рис злочинця дозволяє зрозуміти мотиви його поведінки, ступінь суспільної небезпеки, а також розробити ефективні профілактичні заходи. Вітчизняні науковці, зокрема О. М. Бандурка, О. М. Джужа, О. М. Литвинов та інші, акцентують увагу на тому, що злочинна поведінка формується під впливом як внутрішніх (мотивація, психоемоційний стан), так і зовнішніх (соціальне середовище, мікросередовище, умови виховання) чинників [14 2]. При цьому особливо небезпечними є випадки, коли негативні внутрішні передумови (наприклад, акцентуйовані риси характеру, імпульсивність, відчуття несправедливості) поєднуються із зовнішніми соціальними викликами, такими як насильство в родині, булінг у школі, безробіття або криза ідентичності.

Системні дослідження показують, що на формування особистості злочинця великою мірою впливає тип соціалізації. Примусова, авторитарна модель виховання формує покірних, але не завжди морально відповідальних особистостей. Ліберальна – часто не забезпечує достатнього рівня самодисципліни. У підлітковому віці недолік уваги з боку батьків або їхня жорстокість компенсується пошуком приналежності до «своїх» – часто це кримінальні або маргіналізовані групи.

У випадку молодіжної злочинності ключову роль відіграє групова належність. Саме у неформальних молодіжних об'єднаннях формуються антисуспільні установки, які підживлюються прагненням до самоствердження через насильство, підвищення статусу в групі, демонстрацію сили та непокори. У таких групах нерідко культивуються зневага до праці, агресія, знецінення соціальних норм, що формує у молоді деформовану картину світу. Водночас, участь у таких групах забезпечує певний рівень психологічного комфорту, відчуття «своїх» та захисту від зовнішнього світу, що ще більше ускладнює вихід із кола кримінального впливу.

Дослідження соціально-демографічного портрета таких осіб свідчать про переважання чоловіків, віком від 18 до 30 років, здебільшого з неповної середньої або середньої освіти. Понад половина з них не мають стабільного місця роботи, не навчаються, не перебувають у шлюбі, хоча мають цілком задовільні матеріально-побутові умови. Більшість кримінальних правопорушень вчиняються у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, що свідчить про відсутність

самоконтролю та сформовану залежність від психоактивних речовин. Такий спосіб життя також формує специфічні звички уникання відповідальності, перекладання провини та ігнорування соціальних норм.

Психологічно така особа характеризується замкнутістю, ворожістю, схильністю до руйнування соціальних цінностей. При цьому у більшості зафіксовано порушення психічної саморегуляції, що виявляються у підвищеній збудливості, агресивності, імпульсивності. Значна частина осіб схильна до суїцидальних настроїв, має занижену самооцінку, озлобленість на суспільство. Важливо, що більшість таких осіб частково або повністю не визнають своєї вини.

Групова злочинність молоді має високий рівень організованості. У 100% випадків особи діяли у складі групи, керуючись агресивно-наси́льницькою мотивацією. Часто такі злочини супроводжуються рецидивами, що свідчить про глибоку кримінальну деформацію особистості. Висока питома вага осіб, що мають судимості, вказує на відсутність ефективної ресоціалізації. Система покарання нерідко не змінює злочинну поведінку, а лише зміцнює зв'язки з іншими девіантами та загострює антагонізм до суспільства. При цьому рецидиви злочинної поведінки серед молоді все частіше носять не просто повторний, а серійний характер, що свідчить про утворення нового кримінального середовища в межах конкретних соціальних ніш.

На основі зібраних емпіричних даних та аналізу кримінальних проваджень, можна виділити типологію осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у складі молодіжних угруповань:

- Агресивно-епатажний тип – характеризується жорстокістю, цинізмом, самоствердженням через приниження інших;
- Зневажливий тип – домінує демонстративна поведінка, байдужість до здоров'я інших, насильство як єдиний спосіб вирішення конфліктів;
- Проміжний тип – схильний до злочинної поведінки, вбачає агресію як засіб досягнення мети;
- Агресивно-наси́льницький тип – застосовує насильство як відповідь на агресію або загрозу;
- Маніпулятивний тип – часто виступає у ролі лідера, використовує інтелектуальні методи впливу, схильний до багатоходових злочинів;
- Паразитичний тип – уникає легальної праці, живе за рахунок інших або злочинних доходів, виправдовуючи свою поведінку кризою у суспільстві [3].

Таким чином, особа, яка вчиняє кримінальні правопорушення у складі молодіжного угруповання, є носієм комплексу антисуспільних цінностей, деструктивної мотивації та соціальної дезадаптації. Її профілактика потребує комплексного підходу, включаючи індивідуальну психологічну роботу, соціальну підтримку, правове просвітництво та контроль з боку суспільства. Надзвичайно важливою є участь шкільних психологів, соціальних педагогів, органів місцевої влади у виявленні таких осіб та створенні програм раннього втручання. Лише

міждисциплінарний підхід може забезпечити належний рівень профілактики й ресоціалізації. Водночас необхідна подальша розробка механізмів моніторингу девіантної поведінки в шкільному середовищі, створення профілактичних груп підтримки, системи наставництва, залучення молоді до правових і культурних ініціатив. Наукове осмислення кримінологічного профілю таких осіб дозволяє не лише спрогнозувати їхню поведінку, але й розробити інструменти подолання причин, що провокують їхню злочинну активність у контексті сучасних соціальних трансформацій.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Злочинна поведінка: норма, аномалія чи патологія? *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 6–12.
2. Джу́жа О. М., Горлач С. В. Злочинець або особа, яка вчинила злочин (порівняльний аналіз). *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 2 (91). С. 15–21.
3. Агапова К. В. Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються молодіжними угрупованнями в Україні : дис д-ра філос.: 081. Одеса, 2022. 232 с.

Ключові слова: молодь, молодіжне угруповання, кримінальне правопорушення, агресія, насильство, особа злочинця, запобігання.

Keywords: youth, youth group, criminal offense, aggression, violence, identity of the criminal, prevention.

Берш Анастасія Яковлівна

Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ПСИХІЧНОГО СТАНУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 429 (ЗАЛИШЕННЯ ПОЛЯ БОЮ ТА ВІДМОВА ДІЯТИ ЗБРОЄЮ)

У сучасних умовах збройної агресії проти України актуальність дослідження психологічного стану військовослужбовців, особливо в умовах бойових дій, зростає з кожним днем. Залишення поля бою або відмова діяти зі зброєю (ст. 429 Кримінального кодексу України) є тяжкими злочинами, що підривають бойову готовність і обороноздатність держави. Водночас аналіз психічного стану особи в момент вчинення таких дій має ключове значення для правильної юридичної кваліфікації діяння, оцінки вини та можливого застосування інституту обмеженої осудності або повного звільнення від кримінальної відповідальності [1].